

הצעה לפתרון בחינת הבגרות באזרחות

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
מרכיב 80% מן הרמה הרגילה (מותאם)

מועד קיץ תשפ"ב 2022

סמל שאלון: 34281

הפתרון נכתב על ידי חגית קוטוק ונעם רפאלי
מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

פרק ראשון

1. א. ציין: זכות לחירות/חופש התנועה

הצג: לכל אדם הזכות לחיות/ להחליט/ לעשות/ לפעול/ להימנע מפעולה/ לבחור/ לעצב את אישיותו על פי רצונו. האדם הוא יוצר אוטונומי ותבוני ואחרי על גופו ועל חייו. הזכות לחופש התנועה קובעת כי לכל אדם זכות לנוע כרצונו/ להימצא בכל מקום. למדינה קיימת הזכות לשלול את חופש התנועה בכפוף לחוקי מדינת ישראל. זכות הכניסה החופשית למדינת ישראל מוקנית לאזרחים בלבד.

הסבר: בקטע מדובר בחופש התנועה בשל העובדה כי הקטע עוסק בתחבורה ציבורית והיכולות לנוע ברחבי הארץ.

"תוכנית זו חשובה משום שהיא תאפשר גם לאנשים שאין ברשותם רכב פרטי להגיע למקומות מרוחקים ממקום מגוריהם בימי שבת וחג ולא רק בימי חול".

קישור: הקטע העוסק בתוכנית של שרת התחבורה להנגשה של תחבורה ציבורית, מתוך הקטע ניתן להבין כי מדובר בזכות לחופש התנועה בשל העובדה שהתוכנית תאפשר לאזרחי המדינה שאינם בעלי רישיון נהיגה להגיע בקלות למקומות מרוחקים בארץ.

ב. ציין: חוק שעות עבודה ומנוחה

הצג: החוק מגדיר את שעות העבודה וימי המנוחה במשק. ליהודים נקבעה השבת כיום שבתון שבועי. ללא יהודים- בשישי, שבת או ראשון לבחירתם. החוק נועד לשמור על המסורת היהודית והוא מביא לידי ביטוי דיבר אחד מתוך עשרת הדיברות העוסק בקדושת השבת.

הסבר: חברת הכנסת שהביע את הסתייגותה עשתה זו בשם המסורת היהודית. " ... אומנם היא מבינה את הצורך בכך, אבל יישום התוכנית עלול לאלץ נהגים יהודים לעבוד בימי שבת וחג שלא כחוק ובניגוד לרצונם".

קישור: הצעתה של השרה המאפשרת תחבורה ציבורית בשבת, סותרת את חוק שעות עבודה ומנוחה בשל העובדה שהיא תאלץ נהגים יהודים לעבוד ביום שבת, יום שמוגדר לפי החוק כיום המנוחה של המגזר היהודי.

2. א. ציין: חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

ב. הצג: חוק יסוד כבוד האדם וחירותו שנחקק בשנת 1992 החוק נועד להגן על זכויות האדם והאזרח במדינת ישראל. בנוסף נועד החוק כדי לקבע את זכויות היסוד במדינה. החוק אינו משוריין וניתן לשינוי ברוב רגיל.

הסבר: הקטע עוסק באנשים בעלי מוגבלויות החפצים לקבל גישה למקומות הקדושים. " העדר ההנגשה פוגע בזכויות שעוגנו באחד מחוקי היסוד"

קישור: מתוך השאלה ניתן להבין כי חוסר ההנגשה של המקומות הקדושים פוגע בזכויות היסוד של בעלי המוגבלויות ולכן עולה הדרישה להנגשה של אזורים אלו לכלל הציבור. בהתאם לערכים הבאים לידי ביטוי בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

ב. **ציין:** מנגנון פיקוח בלתי פורמלי

הצג: מנגנון פיקוח בלתי פורמלי .

מנגנוני פיקוח וביקורת אלו מנגנונים שנועדו להגן על יציבותה של הדמוקרטיה. מנגנון פיקוח וביקורת בלתי פורמלי הינו מנגנון המבקר את מדיניותה ופעילותיה של הרשות המבצעת באמצעים בלתי פורמליים כגון: תקשורת, הפגנות, אומנות וכיוצא באלו.

הסבר: בשאלה מוזכר ארגון בשם "בצלמו" שמטרתו להגן על זכויות אדם ולהיאבק באפליה ולכן מדובר במנגנון פיקוח וביקורת בלתי פורמלי.

"ארגון בצלמו שהקימו אזרחים כדי להגן על זכויות אדם ולהיאבק באפליה בחברה הישראלית, פנה שק הדתות, האחראי למקומות הקדושים, ודרש שיפעל בהקדם להנגשה של מקומות אלה לטובת כלל אזרחי ישראל".

קישור: מתוך הקטע ניתן ללמוד כי מדובר בארגון בלתי פורמלי בשל העובדה שמדובר בארגון שהוקם ע"י אזרחים בעבור אזרחים ולטובת כלל הציבור ולכן מדובר במנגנון פיקוח בלתי פורמלי.

חלק שני

3. **הצג:** ביטוי ראשון למעמד המיעוטים במדינת ישראל הוא השפה הערבית, לשפה הערבית יש מעמד מיוחד בישראל. חלק מפרסומי המדינה, השלטים, התקנות מחויבים להיכתב גם בשפה הערבית.

ביטוי שני הוא ימי המועד של המיעוטים המוכרים באופן רשמי כימי חופשה עבור בני המיעוטים.

ביטוי שלישי: למיעוטים קיימת מערכת חינוך נפרדת המנהלת בשפתם. חוק החינוך הממלכתי קובע כמטרה לחנך כל אדם לכבוד ולמורשתו ולזהותו התרבותית.

ביטוי רביעי: הכרה בחופש הפולחן של אזרחי מדינת ישראל היהודים והלא יהודים: המוסלמים הנוצרים והדרוזים. בזכותם לקיים מצוות דתם ולחוג את חגיהם במועדם על פי המצוות והטקסים המקובלים עליהם.

4. **הצג:** הזכות לקניין קובעת כי לכל אדם יש את הזכות להחזיק ברכוש ולהשתמש בו ללא חשש שיילקח ממנו. קניין הוא כל דבר בעל ערך כספי. אין לפגוע בקניינו של אדם. ניתן לחלק את זכות הקניין לקניין חומרי וקניין רוחני.

5. **הצג:** חקיקת משנה היא אחד מתפקידי הממשלה, על מנת לייעל את פעילות הממשלה מוקנית לשרים או לגופי ביצוע אחרים הסמכות לחוקק חוקים באופן מהיר, לחוקים אלו יש תוקף של חוקי משנה וניתן לבטל אותם ע"י חוק רגיל. חקיקת משנה כפופה לחקיקה ראשית, אינה יכולה לסתור חוק. תהליך החקיקה הוא קצר ונעשה בשלב אחד.

6. **הצג:** ישראל היא מדינתו של העם היהודי בארץ ובתפוצות. המדינה מזוהה ברמה הקולקטיבית עם לאום אתני-תרבותי יהודי ומבטאת את זכותו להגדרה עצמית לאומית. במדיניות ההגירה יש העדפה ללאום היהודי. חלק מהסמלים, המועדים הרשמיים החוקיים ומוסדות המדינה נותנים ביטוי ליסודות האתניים-תרבותיים היהודיים (מוצא, שפה, תרבות, היסטוריה, מורשת ודת). יש הבחנה ברורה בין מישור ההגדרה העצמית הלאומית/זהותה הלאומית של המדינה לבין מישור זכויות הפרט של האזרחים: לצד הגדרתה העצמית הלאומית היהודית, מדינת ישראל מחויבת לשוויון מלא בין כל אזרחיה ללא הבדלי השתייכות לאומית, אתנית או דתית. הריבונות על המדינה מסורה לכל אזרחיה באמצעות הבחירות לכנסת אין חפיפה מלאה בין לאומיות לאזרחות. במדינה יהיו גם יסודות אזרחיים משותפים לכלל אזרחי המדינה.

7. **הצג:** ישנם הבדלים בין עבודת הכנסת במליאה ובין עבודת הכנסת בוועדות. ההבדלים הם:

- א. בוועדות השונות משתתפים רק חברי כנסת נבחרים מהקואליציה והאופוזיציה השייכים לוועדה. לעומת מליאה שבה יש אפשרות לכל חברי הכנסת להשתתף.
- ב. חלק מדיוני הוועדות סגורות בפני הציבור הרחב. דיוני המליאה פתוחים בפני הכל.
- ג. יש אפשרות לזמן לוועדות מומחים מקצועיים להביע את חוות דעתם, במליאה משתתפים כל חברי הכנסת.

8. **אשכול העם היהודי**

הצג: החברה החרדית מונה כ 9% מהחברה היהודית בישראל. ישנם מספר זרמים בחברה זו שניתן להגדירם כשונים האחד מהשני.

מאפיין ראשון של החברה החרדית הוא עצם העבודה שלימוד התורה מהווה בה ערך עליון, בבחינת "והגית בו יום ולילה".

רוב החרדים מאמינים שלימוד התורה מבטיח קיומו של העם היהודי. חלקם אף טוענים שלימוד תורה הוא האחראי לקיומה של מדינת ישראל.

מאפיין נוסף של החברה החרדית הוא העובדה שהחרדים מקבלים את מרות הרבנים בכל תחומי חייהם, הפרטים והציבוריים. לרבות עניינים פוליטיים.

הצג: הסדר הסטטוס קוו- משמעות המונח בלטינית – מצב הדברים הקיים.

בשל חילוקי הדעות בין דתיים וחילוניים בקשר לאופי היהודי של המדינה ומעמד הדת היהודית במדינה, נחתם בשנת 1947, ערב הקמת המדינה, הסדר בין מפלגות הפועלים והמפלגות הדתיות החרדיות הידוע בשם "סטטוס קוו". על פי הסדר זה מעמד הדת במדינת ישראל נשאר כפי שהיה בארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי.

ההסדר מבוסס על כך שהקבוצות היהודיות השונות במדינה מבינות שעליהן למצוא דרך לחיות ביחד, למרות חילוקי הדעות בנושאי יחסי דת ומדינה. ההסדר נועד לקבוע כללים, אך אין בו פתרון למחלוקות הרבות. הסדר "הסטטוס קוו" עוסק בארבעה תחומים:

1. שמירת כשרות במוסדות ציבור (כמו משרדי הממשלה וצה"ל).
2. שמירת שבת במקומות ציבוריים (תחבורה ציבורית). הגדרת השבת כיום המנוחה במדינת ישראל ליהודים.
3. שמירת המעמד האוטונומי (עצמאי) לחינוך הדתי.
4. נישואין וגירושין של יהודים יתנהלו בהתאם להלכה.

הסדר הסטטוס קוו מאפשר לממש את המאפיין של החברה החרדית בעניין החינוך העצמאי. בשל העובדה שאחד מסעיפי ההסדר עוסק באוטונומיה של המגזר החרדי. החינוך הדתי הינו ערך עליון ונעשה בצורה נפרדת משאר המדינה. הסדר הסטטוס קוו הוא זה המאפשר את האוטונומיה והגמישות בחינוך במגזר החרדי.

פרק שלישי:

13. **הצג:** עקרון הסבלנות הוא חלק מהתרבות הפוליטית הדמוקרטית בישראל הוא קובע כי יש לקבל את השונה ולכבד את השונות. לכבד את דעותיו של האחר ולהתייחס בכבוד אף לאורח חיייהם. למרות אי הנוחות סבלו חובר ההסכמה. עקרון זה קובע כי יש להימנע מתגובות אלימות, מילוליות או פיזיות בעת המחלוקת ולהימנע מהפעלת סמכות שלטונית כלפי עמדות ביקורתיות או מרגיזות.

הסבר: בקטע מתוארים מקרים בהם מתייחסים אוהדי קבוצות הכדור רגל בצורה שאינה סובלנית לחברי הקבוצה ממוצא מוסלמי ואף לאוהדים מהקבוצות השונות בשל דעותיהם ותמיכתם בחברי הקבוצה המוסלמים.

".... מגרשי הכדור רגל הם זירת התרחשות של אירועים חמורים שבהם מעורבים אוהדים המתנגדים לשילובם של שחקנים ממוצא מוסלמי. באחד המשחקים הוכו אוהדים של אחת הקבוצות רק משום שהם עודדו שחקן זר ממוצא מוסלמי שמשחק בקבוצה"

קישור: פגיעה במימושו של עקרון הסובלנות בא לידי ביטוי בקטע בהתנהלותם של חלק מאוהדי קבוצת הכדור רגל שאינם מכבדים שחקנים ממוצא מוסלמי או את אוהדי הקבוצה היריבה שמעודדים אותם. חוסר הכבוד בא לידי ביטוי באירועי אלימות רבים. אירועי אלימות אלו מפריים את עקרון הסובלנות העוסק בקבלת האחר והשונה והימנעות מתגובה אלימה.

14. **הצג:** אחריות מיניסטריאלית. לכל שר בממשלה אחריות כלפי הכנסת והממשלה ביחס לנושאים שבתחום משרדו ולפעולות סגל עובדיו, אף אם נעשו שלא בידיעתו. חובתו של שר לדווח בכנסת על פעולות משרדו, להשיב על שאילתות ועל הצעות לסדר היום הקשורות לתחום משרדו, וכן לתקן בעיות שבתחום משרדו. האחריות המיניסטריאלית היא ציבורית בלבד ולא משפטית.

הסבר: מחבר הקטע טוען שלשר התרבות והספורט ישנה אחריות ממיינסטריאלית גם בנוגע למתרחש במגרשי כדור הרגל, וכי הוא יכול למנוע תופעות של אלימות במגרשים.

"... יש לדרוש משר התרבות והספורט, שהוא הממונה על הספורט בישראל, שירים את הכפפה ויפעל לשינוי המצב, כי עליו מוטלת החובה למנוע תופעות כאלה".

קישור: מתוך הקטע ניתן להבין כי מחבר המאמר מטיל את האחריות על המתרחש במגרשי כדור הרגל על שר התרבות והספורט וזאת במסגרת האחריות המיינסטריאלית שיש לו בשל תפקידו. לטענת המחבר עליו לפעול באופן אקטיבי כדי לשפר את המצב במגרשים ולמנוע אלימות ע"י באמצעות מספר אפשרויות פעולה ביניהן הפסקת תמיכה כלכלית למשחקי כדור רגל וכדור סל כדי לנסות למגר את האלימות.

15. הצג: עבריינות פלילית רגילה. היא הפרת חוק ע"י אדם ממניעי אישיים, ומבוצעת ע"י כל אדם, ברוב המקרים בצורה אלימה, כשהוא אינו מוכן לשאת בתוצאות לעבירה שביצע. יחסה של החברה לעבירה זו הוא שלילי בשל הסכנה לשמירה על הסדר הציבורי. מאחר וזו עבירה על החוק. המדינה תפעיל את אמצעי אכיפת החוק.

הסבר: סוג עבריינות זה בא לידי ביטוי בקטע בפעולות שעושים האוהדים במגרשי הכדור רגל.

"... באווירה שבה אוהדים נוקטים מעשי בריונות המנוגדים לכללים: פולשים למגרש במהלך המשחק, תוקפים פיזית אוהדים ושחקנים יריבים או משמיעים קריאות גנאי וקללות כלפי שופטים וכל זאת מתוך שאיפה אישית שלהם לראות את ניצחון קבוצתם".

קישור: מתוך הקטע ניתן ללמוד כי מדובר בעבריינות פלילית רגילה משום שהאוהדים פועלים על דעת עצמם ובאופן פרטי, מתוך רצון לפגוע ולזלזל באוהדי הקבוצה הנגדית, כל זאת תוך כדי שאיפה אישית שלהם לראות את ניצחון קבוצתם.

פרק רביעי

16. ציין: פנייה למדינות ערב השכנות

הצג: בהכרזת העצמאות מדינת ישראל פנתה לגופים ומוסדות כדי שיהיו שותפים עמה בהקמת המדינה. אחת הפניות היא הפנייה למדינות השכנות, בפנייה זו מדינת ישראל מושיטה יד לשלום ולשכנות טובה, לשיתוף פעולה במאמץ לקדם את המזרח התיכון כולו.

הסבר: בשאלה ניתן לראות שמתקיים שיתוף פעולה בין ישראל לירדן לצורך מאבק במשבר האקלים העולמי. שיתוף פעולה זה מביא לידי ביטוי את הפנייה בהכרזת העצמאות הקוראת למדינות השכנות להתאחד יחד לצורך בניית האזור. "ממשלת ישראל רואה בהסכם זה צעד חשוב לחיזוק בין שתי המדינות, שיתרום לכל תושבי מדינות האזור במאבק במשבר האקלים".

קישור: מתוך הקטע ניתן ללמוד כי מדינת ישראל ומדינת ירדן יפעלו יחדיו למען בניית עתיד טוב יותר לכלל האזור. כל זאת בשל החתימה של ישראל על הסכם עם ירדן לצורך שיתוף פעולה. בכך באה לידי ביטוי הפנייה של מדינת ישראל למדינות השכנות בהכרזת העצמאות.

17. ציין: גישה כלכלית חברתית ניאו ליברלית.

הצג: גישה כלכלית-חברתית ניאו-ליברלית-מדגישה את החירות הכלכלית על פני השוויון החברתי-כלכלי/סוברת שחירות מקדמת את טובת החברה כולה ובתוכה את החלשים. דגש על יוזמה פרטית ותחרות/פעילות במסגרת שוק חופשי. מעורבות המדינה בתחום החברתי-כלכלי היא מינימלית/מצומצמת.

הסבר: בקטע משרדי הממשלה מעוניינים לפתוח את שוק הפירות והירקות לתחרות חופשית ובכך מיישמים את עקרונות הגישה הכלכלית החברתית ניאו ליברלית. ששמה דגש על יוזמה פרטית ותחרות פעילה במסגרת השוק החופשי. "על פי התוכנית, יופחתו המיסים הנגבים כיום על פירות וירקות המיובאים ממדינות אחרות לישראל. תוכנית זו תתרום להגדלת ההיצע של פירות וירקות בישראל, ועל כן היא תתרום להגברת התחרות".

קישור: מתוך הקטע ניתן להבין כי האינטרס העומד בבסיס פעולתם של משרדי הממשלה הוא הרצון לפתוח את שוק הירקות והפירות בישראל לתחרות חופשית. התחרות החופשית תוביל בהכרח להורדה של מחירי הירקות והפירות בשוק. הורדה שכזו תועיל לציבור הקונים ותאפשר בחירה רחבה יותר. היצע הפירות והירקות תגדל וכך גם התחרות בין המשווקים השונים. בכך באה לידי ביטוי המדיניות הכלכלית החברתית הניאו ליברלית שמדגישה את החירות הכלכלית על פני השוויון החברתי בקטע.

18. ציין: תנאי לקיום בחירות דמוקרטיות: כלליות

הצג: כל אזרחי המדינה זכאים לבחור ולהיבחר למוסדות הנבחרים במדינה במגבלות הכתובות בחוק (כמו גיל מינימלי ובמדינות מסוימות עבריינות על החוק).

הסבר: היות וכל אזרחי המדינה זכאים לבחור ולהיבחר, בהתאם לחוקי המדינה, ניתן להסיק כי גרמניה ביקשה לממש את התנאי המאפשר לכל אזרחי המדינה להצביע בבחירות וזאת למרות המגבלות שהביאה עמה הקורנה. " ... הוצבו קלפיות באוויר הפתוח, כדי לאפשר הצבעה לאזרחים שמסיבות רפואיות או אישיות אינם יכולים לעטות מסכה על פניהם"

קישור: מתוך הקטע ניתן להסיק כי מדובר ברצון של גרמניה לשמור על הבחירות כלליות ככל הניתן ולאפשר גישה רחבה ביותר לכלל האוכלוסייה ע"י הצבת קלפיות באוויר הפתוח וזאת כדי להסיר את מגבלות שונות שנוצרו בעקבות מגפת הקורנה.

19. א. טענה: אני סבור שיש להסיר מן הרשתות החברתיות תוכן שעלול לסכן את שלומו הנפשי של אדם כלשהו או שהוא כרוך בעבירת פלילית.

ב. הנמקה: סרטונים אלו מכילים תוכן הפוגע או עלול לפגוע ישירות בשלומם הנפשי או הפיסי של אנשים מסוימים ולפיכך נפגעת זכות היסוד שלהם לחיים וביטחון.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת: בניגוד לכך ניתן לטעון כי חלה כאן פגיעה בחופש הביטוי המקנה זכות לכל אדם להתבטא באופן חופשי בכל כלי ביטוי – דרך אומנות או בביטוי ישיר. הסרטון משמש כלי ביטוי עבור האדם שיצר את הסרטון או העלה אותו ולכן נפגעת כאן זכותו לחופש הביטוי.

20. א. טענה: אני מתנגד לדרישה למנות ועדה שמתפקידה יהיה לפקח על מינוי השופטים ולדאוג שייצגו מגוון מסוים.

ב. הנמקה: כל התערבות חיצונית במינוי שופטים יוצרת השפעה על השופטים ועל מנגנון בית המשפט, בהתאם לכך חלה פגיעה באי-תלותה של הרשות השופטת. אי תלותה של הרשות השופטת הוא עיקרון יסודי לשמירת מערכת האיזונים והבלמים בדמוקרטיה הישראלית. ברגע שבית משפט יהיה כפוף לגורם כלשהו בעל כוח הוא יהפוך תלוי וברגע שיהיה תלוי קיים החשש שתיפגע עשיית הצדק במערכת המשפט.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת: מנגד ניתן לטעון שעל מנת שבית המשפט יהיה מאוזן הוא חייב להכיל מגוון רחב של דעות המבטאות את כלל החברה הישראלית בהתאם לעיקרון הפלורליזם. הפלורליזם הוא ערך יסוד בדמוקרטיה והוא משמש כסמן לכך שמתקיימת דמוקרטיה. קיום של דעה אחת או סוג אחד בלבד הם לרוב סימן לדיקטטורה. פלורליזם בבית המשפט יכול להוות גורם להגברת עשיית הצדק ואף להעלות את אמון הציבור בבית המשפט.